

Pomohou nám psi zvládnout kůrovcovou kalamitu?

Klimatické podmínky v roce 2015 a následně nedostatečná pozornost věnovaná obranným opatřením jsou příčinou přemnožení podkorního hmyzu, které v některých regionech Moravy dosahuje extrémních rozměrů.

Četnost kůrovce vzrůstá také v jiných regionech státu, a v současnosti si situace vynutila doporučení k zastavení úmyslných těžeb. Situace je vážná a její zlepšení nebude dílem jednoho roku. I z tohoto důvodu jsme se rozhodli v rámci projektu EX-TEMIT-K Fakulty lesnické a dřevařské vyzkoušet novou metodu monitoringu kůrovce. Metoda je založena na psech, kteří dokážou včas odhalit napadený strom. V rámci projektu v lesích Školního lesního podniku v Kostelci nad Černými lesy (ŠLP) tuto metodu předvedla Anette Johansson, která ve Švédsku provozuje komerční firmu SnifferDogs Sweden. Po adaptaci na naše podmínky by metoda mohla ochránit tisíce hektarů smrkových porostů.

Lýkožrout smrkový a jak na něj?

Smrkové porosty v Česku čelí rozsáhlým škodám, které působí několik druhů lýkožroutů.

Pro monitoring a boj s kůrovcem se používají feromonové lapače a lapáky, které zachytí určitou část populace kůrovců, ale zdaleka ne všechny. Tato opatření mají největší význam při prevenci: zabránit nárůstu četnosti kůrovce nad mez, kterou by už fyziologicky oslabené smrky nedokázaly zvládnout. Když se tato

Trénování psi skutečně našli vytipovaný napadený strom v pro ně neznámém lese. Následně objevili další napadený strom, o kterém nikdo nevěděl.

mez překročí, jsou stromy napadené a na nich dále dochází k enormnímu nárůstu populace. Je to rozhodující fáze, kdy lesník může zamezit přemnožení anebo ho aspoň udržet v přijatelných mezích.

Z hlediska ochrany lesa proti kůrovci na začátku gradace je tak klíčové včasné nalezení

napadených stromů a jejich urychlené odstranění z lesa (nebo jejich asanace v lese = usmrcení kůrovce) před výletem z těchto stromů. Nalezení čerstvě napadených stromů ale není vůbec jednoduché, a často trvá i několik týdnů, než je člověk dokáže identifikovat. Ve Švédsku se zrodil nápad používat k hledání kůrovcem napadených stromů speciálně vycvičené psy, kteří je dokážou rozpoznat již týden po obsazení.

Může se metoda uplatnit i u nás?

„Pro psy, kteří jsou trénováni k tomu, aby rozpoznali kůrovcový feromon, je velmi jednoduché najít napadený strom,“ říká Anette Johansson, která metodu přijela předvést na začátku června. Pes je mnohem efektivnější než kterýkoli, byť trénovaný člověk. Na rozdíl od člověka, který musí zkoumat každý strom z maximálně metrové vzdálenosti, pes ucítí napadený strom i na vzdálenost větší, než je 100 metrů. Trénovaný pes s psůvodem dokážou prozkoumat až 10 ha během jediné hodiny!

Tato metoda byla prezentována třiceti odborníkům ze státních i soukromých lesnických společností a novinářům v předem perfektně připravených lesních porostech ŠLP. Trénování psi skutečně našli vytipovaný napadený strom v pro ně neznámém lese. Následně pak objevili další napadený strom, o kterém nikdo nevěděl, a to navzdory tomu, že stromy v okolí napadeného stromu byly podrobně prohlédnuty.

Jak dál?

V současnosti se samozřejmě psi nemohou stát obecnou záchrannou pro smrkové porosty. Bohužel četné regiony České republiky bojují s plně rozvinutou kalamitou, kterou je možné zvládnout jen díky soustředěnému a trvalému úsilí. Metodu ale určitě chceme uplatnit v regionech, kde k přemnožení zatím nedošlo. Tady by mohla být rozhodujícím faktorem, který by rozvoji gradace zabránil. Musíme však zmapovat rozdíly mezi švédskými a našimi podmínkami tak, abychom metodu u nás mohli uplatnit. V rámci projektu EX-TEMIT-K už na podzim 2017 zahájí naše doktorandka výcvik psa pro tento výzkum. To by se mělo stát základem skupiny, která bude do budoucna pomáhat chránit smrčiny před kalamitou kůrovce.

